

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurese, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 496/1908.

Examenul de cvalificațiune preotească, cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul Organic și Regulamentul special se va țineă *Luni în 18 Februarie* (2 Martie) 1908 și zilele următoare la 9 ore antemeridiane, în sala de ședință a Conzistorului gr. or. român din Arad.

La examen sunt admiși totți acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și-au subșternut aici până la 1/14 Februarie al a. c. cererile corăspunzător instruite.

Arad, la 28 Ianuarie (10 Februarie) 1908.

Conzistorul
gr.-or. rom. din Arad.

Semne bune.

— Multe sunt trebuințele vieții omenești și adeseori grea este împăcarea lor, căci greutatele se sporesc pe zi ce merge, cu înaintarea vremii. Bine eră în trecut — zic bătrâni — și tot mai rău va fi, zic ei, văzând schimbarea vremii și îngreunarea traiului.

Vorbe ca acestea auzim la tot pasul; și totuși, — lucru ciudat... lumea merge tot înainte și par'că nici noi, cu năcazurile și neajunsurile noastre cu tot, cu întârziarea noastră, cu »tot mai rău o fi« al nostru, nu rămânem cu totul în urma — căruții.

Adevărul este, că vor fi având dreptate și unii și alții, vechi și noi, bătrâni și tineri, dar nu pe deplin; ci, de sigur la mijloc va fi adevărul.

Să încercăm a ne lămuri!

În vremea »din bătrâni«, se zice, că eră mai bine să trăești; că eră viața mai liniștită, omul mai stațornic la ale sale și puțin pofțitor; apoi se mulțumea cu mai puțin și nu-i veneau peste cap atâtea ș'atâtea înoiri și greutateți.

Astăzi, și lumea cere mai mult și omul are tot mai mari trebuințe; și astfel și datorințele mai grele sunt, la împlinit...

Dacă stăm să judecăm starea de lucruri, — cu adevărat trebuie să mărturisim, că greutatele se înmulțesc pe zi ce merge; dar în același timp se sporesc și mijloacele și armele de a combate piedecile, se sporesc armele de luptă în folosul vieții mai bune. Și deschis e drumul înaintării pentru toți aceia, cari știu să-și facă datoria, muncind în rândul lumii și ținându-se în rândul celor vrednici de viață, în munca lor și în ale lor.

Adevăr este acesta, atât pentru obște, cât și pentru singuratici.

Cu adevărat, astăzi, când cu puterea aburilor, electricității ș. a.... dar și aceste, și tot ce prin cuceririle minunate pe cari le-a făcut omul cu mintea și hărnicia sa s'a făcut; și astăzi, când omul a robit atâtea puteri lăsate în lume de Dumnezeu pentru a da omului prilegiu ca prin vrednicie să ajungă a le stăpâni, — nu mai încapе îndoiială, că prețul vieții a crescut, dar și binefacerile înaintării apropiate pe om și neamurile, tot mai mult, de împlinirea chemării lor pe acest pământ.

Cu cât, dar, un neam va fi mai luminat și mai harnic, cu atât va ajunge și întrece pe cei ce se lasă, după vorba românească, »în dorul leii«, — cu atât un popor se va întări și înzdrăveni, în rösturile sale și în chemarea ce i-se va face parte.

Ca și la obștile, însoțirile și comunitățile omenești de ori ce fel, întrunite și organizate pe baza unor principii, fie de credință, de lege ori chiar de foloase vremelnice, așa și oamenilor singuratici, spre mare ajutor le este și se potrivesc aceste adevăruri, — și în parte, și peste tot.

Și, dacă oameni singuratici, înțelegând puterea »omului luminat«, se însoțesc în gândul mare de-a nu se da înlături, fiecare din partea sa, pentru a căuta să se lumineze și să contribuiească la obșteasca luminare și la luminarea alor săi; și dacă acei oameni, cari pentru urmași vor să pregătească vremuri mai bune și să le hărezească puțința înaintării și întăririi prin învățatură, prin mai bună înțelegerea rostului și chemării, de-a țineă rând și a merge cu a vremii

curgere se reunesc; pentru a birui nevoile cele noi și de a se întări în așezămintele strămoșești îi cuprinde gândul bun, de a aduce jertfe pentru școale, dovadă dau, dovadă sunt, de pricepere, de luminare.

Avem înaintea noastră, semne bune.

Și unde sunt acelea?

În hotărârea credincioșilor noștri poporeni țărani, din sinodul protopopesc al Aradului.

Mai mare vrednicie nimeni nu-și poate dori.

s.

Raportul

dintre cosmogonia biblică și cea științifică.

Într'un număr anterior al revistei noastre am vorbit, despre modul de a judeca raportul dintre religione și știință, a unui confrate dela „Bis. Ort. Rom.”

Pentru a nu se crede generalizate dincolo de Carpați, în clerul român întreg, acele principii, lăsăm să urmeze aci o altă serie de idei, mai temeinice, pe cari le aduce revista „Păstorul Ortodox” a clerului ort. rom. din județul Argeș, eșit din pana d-lui I. Mihălescu.

S'a susținut adesea că între ceea-ce spune Biblia și ceea ce spune știința relativ de originea lumii este o contradicție, o nepotrivire, o disarmonie care nu se poate înlătura cu nici o sforțare. Incontestabil că textul biblic referitor la creațiune suză cu totul altfel decât ipoteza cosmogonică a științei pozitive, întrebarea e însă dacă există într'adevăr contradicție între fondul susținerilor uneia și al celeilaltă.

Deosebirea de formă între una și alta trebuie să existe, căci ea se impune pentru mai multe considerante, dintre cari cităm următoarele:

1) Deosebirea punctului de vedere din care este descrisă originea lumii de Biblie și de știință. Știința țintește să explice origina lumii cu ajutorul legilor fizice. Ea procedează mai întâi analitic conchizând dela observarea fenomenelor și stărilor actuale la fenomene și stări anterioare, dela acestea la altele mai vechi și așa mai departe, până la cele mai vechi sau primitive, cu alte cuvinte până ajunge la origină. Din starea primordială sau originară la care s'a ajuns prin metoda analitică, știința deduce apoi pe cale sintetică toate schimbările și transformările ulterioare din lume până când ajunge la actuală stare de lucruri. Știința se ocupă dar cu prefacerile sau evoluțiunea materiei și se conduce în investigațiunile sale numai de înlănțuirea sau succesiunea cauzală a evenimentelor după legile fizice. Prin urmare știința operează numai cu ceva dat, cu materia și însușirile ei și cu legile fizice. Mai departe de acestea ea nu poate merge fără să-și părăsiască terenu-i propriu de investigațiune și să se expună a emite păreri pe care să i-le discute Filosofia și Teologia. De bună seamă știința poate lua în ajutor Filosofia și atunci se poate hazarda în discutarea problemelor despre originea materiei, a legilor fizice, a forței care a pus în mișcare materia, a timpului când și a felului cum s'a început mișcarea etc. etc. dar răspunsurile sale nu vor mai avea în acest caz puterea de convingere, autoritatea pe care o au cele date de ea la problemele din sfera observațiunii și a experienței.

Pentru ca afirmațiunile sale să nu fie discutate, știința trebuie deci să se mărginească la faptele pozitive.

Cu totul altfel stă lucrul cu religionea. Ea se ocupă în prima linie cu chestiuni care stau mai presus de sfera observațiunii și a experienței, ea ridică pe om cu mintea până la Dumnezeu, cauza cauzelor și-l face (pe om) să privească lumea și lucrurile din ea dintr'un punct de vedere cu totul diferit și mult mai înalt decât al științei. Ea nu se ocupă de amănunte, nu urmărește mersul lucrurilor în timp și raportul lor în spațiu, nu cercetează fața lor văzută, concretă, ci ne face cunoscute origina, cauza, rostul tuturor lucrurilor la un loc și deodată, ni-le arată așa cum sunt din veșnicie și în afară de condițiunile spațiului ne desvăluie fața lor ascunsă, lămurindu-ne prin aceasta asupra scopului vieții noastre pe pământ și a datoriiilor ce avem de îndeplinit față de Dumnezeu, autorul nostru și al lumii întregi. Bine înțeles, că — după cum știința se poate ridică cu ajutorul Filosofiei la discutarea problemelor metafizice — tot astfel și religionea se poate coborî la descrierea de fapte și lucruri concrete, materiale. Scopul ei însă în acest caz nu este de a face știință și cu atât mai puțin de a prescrie științei metode ce are să urmeze în cercetările sale, ci numai de a ilustra prin exemple concrete afirmațiunile sale, sau de a lua ca punct de plecare ceva concret, dela care apoi să se înalțe în sfera abstracțiunilor proprii ei...

2) Un al doilea punct de deosebire între referatul biblic despre creațiunea lumii și ipoteza cosmogonică a științei este că aceasta din urmă vrea să explice formarea întregului univers, pe când cel dintâi are în vedere în chip special descrierea formării pământului și a producerii și rostului lucrurilor și viețuitoarelor de pe el. Despre celelalte corpuri cerești se vorbește aci numai în treacăt și într'u cât se raportă la pământ, câmpul activității omului în viața aceasta trecătoare. Judecând lucrurile din acest punct de vedere se poate zice, că concepțiunea biblică despre lume este geocentrică, întrucât pentru ea pământul singur are o importanță deosebită, pe când celelalte corpuri cerești sunt numai niște podăbe. De aci nu urmează încă că Biblia susține ipoteză geocentrică ca sistem astronomic, ca doctrină științifică și că se opune concepțiunii heliocentrice despre lume, cum a învățat Koppernicus și cum învață știința modernă. Moisi adaptează spusese sale cu gradul de pricepere al auditorilor săi. El nu descrie lucrurile așa cum sunt în sine, sau cum le cunoaște omul în urma unui studiu aprofundat, ci așa cum par omului simplu, nedepins cu cercetările științifice. Potrivit acestui scop cerul e înfățișat ca o boltă, soarele și luna ca două făclii, cari luminează pământul și străbat în fiecare zi întinsul cerului dela răsărit spre apus, pământul ca o masă plană înconjurată de apă și nemiscată, stelele ca niște puncte luminoase fixe, cu menirea de a înfrumșeți aspectul cerului în timpul nopții etc. etc. Însemnează aceasta a contradicție concepțiunea științifică despre lume? Dacă da, atunci contradicție această concepțiune și astronomii din timpurile moderne și din zilele noastre, căci și ei se exprimă în operele lor că: soarele răsare și apune, planeteii sau cometeii trec prin meridian, stelele se văd pe cer etc. etc.

3) Al treilea punct de deosebire între cosmogonia biblică și cea științifică este descrierea creațiunii de către Biblie ca o lucrare săvârșită în șase zile. Oricare ar fi ordinea în care se pune crearea diferitelor părți ale lumii în cadrul celor 6 zile, nu se poate ca ea să se potrivească în totul cu cele ce cosmogonia științifică susține despre formarea acelor părți ale lumii

Orice deosebie dispăre însă, dacă ne gândim că Biblia urmărește cu totul alt scop decât știința și că prin urmare nu trebuie să căutăm a stabili un perfect paralelism între ceea ce spune ea cu privire la facerea lumii și ceea ce spune știința. *Este destul ca asemănarea, armonia între una și alta să fie în trăsuri generale și aceasta este, ba încă în așa grad, că fizicianul francez Biot, isbit de prefecta potrivire între cuvintele Bibliei și descoperirile științei moderne, a exclamat: „Moisi ori avea o cunoștință științifică tot atât de profundă ca a veacului nostru, ori a fost inspirat“.*

Adevărul nediscutat, care rezultă din cele spuse până aci, și care trebuie accentuat cu toată tăria, este că între liniamentele generale ale referatului biblic despre creațiune și afirmațiunile ipotezei cosmogonice a științei, există o deplină armonie.

Am zis că trebuie accentuat cu toată tăria acest adevăr, pentru că în trecut s'a abuzat de el. Cea mai mare parte din acei care au scris asupra acestui subiect până acum — și numărul acestora e destul de mare — au căutat să stabilească armonia până în cele mai mici amănunte. Se înțelege, că astfel de încercări au trebuit să ducă la siluiri de fapte, la interpretări sofistice de text, la denaturarea adevărului biblic și nu arareori și la înțelegerea greșită — cu sau fără intențiune — a afirmațiunilor științei. Cu un astfel de procedeu de sigur că nu se putea câștiga nimic și de fapt nici nu s'a câștigat, pentru că ori ce nouă modificare adusă de știință ipotezei ei într'un punct critic de neînsemnat, avea de urmare neapărată schimbări corespunzătoare de partea Bibliei, așa, încât pretinsa armonie eră în continuă prefacere, își schimbă foarte des fața și ajungea să nu mai fie recunoscută.

(Va urma.)

Luptă în contra alcoolismului.

Conferențe populare în Ghiroc.

Iniințarea societăților de temperatură.

Lupta în contra flagelului pustiitor, pe semne, s'a început și la noi.

Preotul D. Voniga a deschis în Gyrok seria unor conferențe populare impuse preoților și învățătorilor prin circular episcopesc. Scopul acestor conferențe este combaterea abuzului de beuturi spirtoase și luminarea poporului asupra consecințelor păgubitoare ale acestui viciu.

Conform Circularului dat în acest subiect de P. S. Sa Episcopul Aradului, preotul D. Voniga și inv. A. Baicu au început a se achita de aceasta datorie prin conferențele începute și cari vor mai avea să urmeze.

Păr. D. Voniga a lucrat și a compus un adevărat studiu în materia aceasta, pe care apoi l'a și împărtășit poporului în trei conferențe consecutive. Prima conferență s'a ținut în Dumineca dela 2 Febr. n. a. c. În aceasta conf. păr. Voniga a vorbit poporului adunat în număr mare, despre alcoolism, care ca un flagel se întinde între noi și își răpește victimele sale. A vorbit despre beuturi în general; despre istoricul beuturilor spirtoase; despre consecințele păgubitoare ale alcoolismului, în general; și în special despre efectele lui asupra organismului omenesc.

Tot în această conferență învățătorul A. Baicu a arătat poporului prin cifre risipa de bani și de avere ce se face numai într'un singur an în com. Giroc și care după o evaluare medie și chiar după mărtu-

ria birtașilor ajunge cifra de 38 mii cor. la an, pe când totalitatea tuturor sarcinilor și a contribuțiilor publice abia face vre-o 30 mii cor. la an. În urmare lamentarea că suntem săraci, nu e nici sinceră nici adevărată; pe când adevărul trist că suntem pătimiși, demoralizați și risipitori, se adeverește.

*

În conferența a II. ținută în Gyrok, Duminecă la 9 Febr. n. păr. D. Voniga, cu provocare la mărturia a celebre autorități medicale și spre îngrijirea ascultătorilor, cari nu mai încăpeau în localul școalei spațioase, a vorbit despre alcool și ereditate, arătat cu mărturie și date statistice efectele cele funeste ale alcoolului asupra posterității ce tinde la stingerea rasei.

Cu acelaș aparat de studii, păr. Voniga a mai vorbit despre alcoolism sub raportul moralei publice, arătând că celea mai multe fărădelegi și fapte criminale se săvârșesc sub influința alcoolului; precum și aceea, că cei mai mulți criminali internați prin temnițele judecătoriale și ale tribunalelor, își datoresc osânda lor numai influinței alcoolului.

În ordinea sistematică a prelegerei sale dl Voniga tot în conferența a doua a mai vorbit despre alcoolism și din punct de vedere igienic arătând că patima beției merge mână în mână cu morbiditatea și cu mortalitatea. Celea mai triste consecințe ale abuzului de beuturi spirtoase le-a arătat prin mărturiile faptelor constatate de medici, că alcoolul produce celea mai teribile morbiuri trupești și sufletești cum sunt: *tuberculoasa* și *diferitele morbiuri mentale* (nebulia, idioția, paralizia, delirul tremurător etc.) după cari urmează degenerescenta și stingerea rasei.

Inv. A. Baicu, cu provocare la efectele celea funeste și cunoscute ale alcoolului vorbește, tot în aceasta conf. despre necesitatea iniințării societății de temperanță ca cel mai îndemnat mijloc de a ne apăra în contra flagelului ce ne amenință cu moarte.

*

Conferința a III, s'a ținut Mercuri la sărbătoarea sfiților Trei Ierarhi. Conf. o deschide inv. A. Baicu prin a spune că făcând diagnoza și aflând odată boala nu ne va fi greu a prescrie leacul prin care ne-am putea vindeca de patima ce ne copleșește. Propune iniințarea societății de temperanță și cetește adunării un proiect de statute. În sfârșit invită pe tot românul a se inscrie și ajuta iniințarea societății.

Preotul D. Voniga constată ca în România și în alte locuri unde s'au iniințat societăți de temperanță și s'a declarat lupta în contra alcoolismului, viciul slăbește și în proporție cu aceasta slăbesc și efectele dăunoase ale acestui flagel pustiitor — și speră, că nu va trece mult, până ce vom fi și noi în privința aceasta lumii de model cum sunt popoarele din Svedia și Norvegia.

Românul nu merge la birt în totdeauna dus de pofta de a bea, ci merge acolo *îmboldit de un simțământ nobil, de sămțământul sociabilității*, adică de dorul de a se întâlni și a petrece cu semenii săi. *Nefericirea e că locul de întâlnire e tocmai birtul și că acolo se vând și se beau beuturi ametoare.*

Și când ne luptăm în contra alcoolismului, noi nu tindem a ucide în om acest simțământ frumos și altruist, ci dorim ca să-i dăm o directivă mai corectă și mai sănătoasă — zice păr. Voniga. Dacă vom lua țaranului birtul, acest loc de distracție, ce-i vom da oare în schimb pentru el? Sprijinește propunerea inv. Baicu și invită pe români ca să iniințeze societatea de temperanță care va avea și localurile ei potrivite ca locuri de convenire, de sfătuire de petrecere și de di-

stracție sufletească, și va avea toate mijloacele trebuincioase, prin cari ne vom putea ridica, din mizerie la bunăstare și din decadentă la virtuți și la putere de viață.

După acestea cuvinte eșite din inima unui preot și a unui învățator societatea de temperanță s'a și înființat cu un început de 200 de membri.

Coresp.

Recenziuni.

I.

Dare de seamă asupra manualului *Catehism pentru elevii școalelor elementare* de *Nicolae Crișmariu* paroh.

În școala poporală studiul catehizmului are să se predea în strânsă legătură cu istorioarele relig. morale luate din viața copilărească și mai ales cu cele din istoria biblică. Toate principiile morale cuprinse în catehism au să apară ca și abstracțiuni din materialul istoric, prelucrat în clasele I—IV. Autorul manualului de față a lucrat condus de acest principiu metodic; anume, după o scurtă introducere tratează limpede și în ordine logică; pe întrebări și răspunsuri precise, întreg materialul din catehism, prescris pentru școala poporală, grupat și arangiat în ordinea tradițională a relig. noastre, anume: 1) Despre credință, apoi despre speranță și în fine despre iubire; iar în adaus dă cunoștințe din Liturgică. Din punct de vedere metodic relevăm următoarele: Ar fi de dorit, ca „noțiunea” respective, „definițiunea” Catehizmului să se formuleze și dea nu la început, ci la finea manualului, când școlarul posedă toate elementele, din cari se poate construi aceasta noțiune. 2) Mai departe ar fi bine să se indice cel puțin la învățăturile cele mai de căpetenie, istorioara sau istorioarele biblice cari stau în legătură cu învățătura relig. mor. În privința limbei cerem, ca verbul „aibe” să-l înlocuiască cu „aibă”. Deoarece manualul de față de altminteri din toate punctele de vedere este compus în conformitate cu cerințele planului de învățământ al școalelor populare și atât prin exprimarea corectă, cât și prin arangiarea bună a cunoștințelor corespunde scopului, îl recomand spre aprobare.

Arad, în Ianuarie, 1908.

Dr. P. Pipos,
profesor.

II.

Dare de seamă asupra manualului *Istoriografie biblice din Testamentul vechiu și nou pentru elevii ort. rom. dela școalele populare clasa III și IV* de *Petru Popa* paroh în F. Oșorheiu.

În lucrarea de față autorul ne prezintă materialul din istor. bibl. (Testamentul vechiu și nou) ales și arangiat după cum cere planul de învățământ al școalei populare. Pe lângă fiecare piesă sunt alăturate și în-

vățăturile morale corespunzătoare. Limbajul este simplu și ușor de înțeles. Pe baza acestor motive recomand manualul de față spre aprobare.

Arad, în 3 Ianuarie st. v. 1908.

Dr. P. Pipos,
profesor.

✓ * Lămuriri la răspunsul domnului Petru Vancu.

În N-rul 3 al organului diecezan am publicat unele lămuriri, la nota cronice Nr. 1. făcută de dl s.

În lămurirea din cestiune am citat decisul adunării reuniunii noastre, ținută la 30 Decembrie 1907 în Timișoara, care rugase pe Ven. Consistor ca în cestiunea acțiunii pentru întregirea salariilor, să „esmită comisari consistoriali, bărbați cu autoritatea și inteligența răcerută”. Acest decis a fost provocat de plângerea învățătorilor, că în raionul reuniunii, s'a făcut în chestia salvării școalelor, unele numiri de comisari, nu tocmai fericit alese.

Di Vancu fără a ceti cu destulă atenție premisele, confundă comisarii actuali în chestia salvării școalelor, cu cei de examene și dată fiind ocazia, vine a mă tracta în mod nemeritat, în răspunsul său din Nr. 4. M'a surprins neplăcut acest fapt, cu atât mai vartos, că îl știu pe dl Vancu bărbat serios și învățator, care ține mult la autoritatea statului din care face parte.

În urmarea acestor lămuriri, cred că și dl Vancu va înțelege, că s'a prea pripit și „fără să judece serios asupra celor ce scrie și despre cine scrie” și probabil sub impresia unor informațiuni cu rea intenție, a scris ce a scris.

Ne fiind de loc vorba despre examene și respective comisari de examene, în acele lămuriri, mă surprinde deducția d-lui Vancu.

Ne amintind eu de loc persoanele d-lor Iosif Moldovan și I. Groșorean, mă surprinde și mai mult afirmațiunea nebazată pe adevăr a confratelui Vancu, că nu m'aș fi „exprimat tocmai măgulitor despre amicii mei din cestiune”. Nu știu cu ce și-ar putea colegul Vancu justifica această aserțiune.

Din contră eu cred că faptul, că eu recomandam pe confratele Moldovan ca membru în comitetul de redacție al regretatei „Vetre școlare” dela Sibiu, dovedește tocmai contrarul.

Dacă colegii Moldovan și Groșorean s'ar fi simțit neplăcut atinși, sigur că ar fi luat frățile lor cuvântul și nu se impunea o apărare indirectă.

Considerând în fine, că nu despre comisari de examene s'a tractat, sper că dl Vancu mă va absolve de răspunsul la care mă obligă în chestia comisariilor de examene.

Comloșul-mare, 10 Faur, 1908.

Iuliu Vuia.

Di Vuia ar fi dorit explicații mai amănunțite dela dl Vancu. Stăm însă în fața persoanelor deopotrivă

stimat de noi, pe cari avem interes de a-i vedea lucrând în armonie și iubindu-se unii pe alții, lungirea discuțiunii, ne temem, că ar duce la conturbarea bunelor relațiuni dintre colegi și așa fi cerem scuză d-lui Vuia, că nu suntem de acord a intra în discuțiuni de natură personală, dl Vancu încă credem, că prin declarațiunile leiale ale dlui Vuia este satisfăcut, întrucât adică s'a simțit jignit de cele scrise de dl Vuia.

Redacția.

Editura „Minerva“.

Institutul de editură și arte grafice „Minerva“ din București,¹⁾ proprietate nu numai a unor oameni pricepuți în ale artei respective, ci pornit totodată, în lucrările sale, cu gândul la un ideal, idealul unor suflete de elită, a pornit o acțiune, care îi va asigura o pagină de recunoștință în istoria culturii noastre, dela neamul românesc.

Știut este, că institutul *Minerva*, al cărui „Calendar“ s'a ridicat la popularitatea binemeritată pe care n'a mai avut-o la noi altul, a scos mai multe serii de cărți în diferite ediții ieftine și corespunzător scrise, pentru a populariza știința de carte, cunoștințele de folos și pentru a promova cultura și înălțarea sufletească, cum și de a face ușoară accesibilitatea cărților edificatoare de suflet, pentru largi cercuri de cetitori.

Distinsă la „Expoziția generală a României“, pentru frumusețea, deosebită, artistică a lucrărilor executate, pe de-o parte; apoi prin concentrarea celor mai distinse condee, institutul „*Minerva*“ a ajuns în fruntea instituțiilor de asemenea natură.

Cu bucurie luăm act și vestim cetitorilor noștri, că pentru îndeplinirea frumoasei și idealei misiuni ce a luat asupra-și acest institut grafic-artistic românesc, care are între patronii săi pe d. *Aurel C. Popoviciu*, și care a dat la lumină între multe altele și o mare parte din operele maestrului mare d. N. Iorga, — a început a da serii de publicațiuni din operele clasice ale scriitorilor români, într'o editură²⁾ artistică, lucrări de valoare consacrată.

Cetirea produselor literare și artistice fiind mijlocul cel mai firesc și necesar al apropierii sufletești a popoarelor de luminătorii drumului vieții lor, — credem că nimeni din cei ce se vor gândi la interesele lor de cărturari români, nu se va lipsi de plăcerea de a-și câștiga cărțile ce apar în această editură a *Minervei*.

Îndeosebi ne adresăm cărturarilor dela sate, căci Doamne, crudă este întrelăsarea învățaturii și părăsirea cărții, pentru cei-ce odată au mănuit-o!...

Socotim că vom potența interesul cetitorilor, arătându-le pe scurt cuprinsul cărților de curând apărute, cari n'ar trebui să lipsiască din casa nici unui preot, învățător și chiar cărturar mai de seamă.

*

¹⁾ Bulevardul Academiei 3.

²⁾ Prețul unui volum, 1.50—2.00 lei hârtie groasă albă, până la 400 pag. tipar, învăltoare artistică, tipar foarte frumos.

1. *Naționalitatea în artă*, principii, fapte, concluzii de *A. C. Cuza*. (Prețul lei 1.50.)

Cine nu cunoaște numele acesta, al luminatului și inimosului profesor dela universitatea din Iași, a românului plin de însuflețire, omul de frunte între învățați, a cărui limbă și scriere curge ca un fagure de miere!

Activitatea sa de catedră și publicistică e mult prețioasă și apreciată, mai ales prin înălțimea concepțiunilor sale, și a spiritului pe care îl propagă. De aceste însușiri alese dă dovezi și prin lucrarea sa „*Naționalitatea în artă*“.

Lucrarea se împarte în trei capitole: I *Principii*, — despre raportul ce există între naționalitate și artă care se poate resumă în dicțiunea: „Limba, obiceiurile, credința, instituțiile, *arta*, apar ca unele individualități etnice, care nu se confundă, purtând pecetea evidentă a naționalității lor“. II *Fapte*, — cari sunt înșirate într'un mare și frumos ales număr, pentru a dovedi că: „Toate operele de artă sunt produse ale naționalității, ale neamului și pământului ce le-a produs. Înstrăinarea, e nimicirea lor. Arta nu poate să existe, decât ca artă națională“. În Capitolul III, *concluzii*, după ce arată rolul școalei, oamenilor învățați, ș. a. încheie: „Principiul de cunoștință al naționalității în artă se rezolvă în principiul de acțiune al dezvoltării naționalității române“. Iar drept consecință urmează din cele premerse: „Întărirea claselor... întemeierea unei culturi curat românești... pe temelia statornică — pe care stă de veacuri, cu neclintită evlavie, națiunea română — a credinței creștine“.

Limba frumoasă și podoabele ei înfloritoare, dezvoltarea ușor de înțeles și legătură strânsă ce străbate întreagă lucrarea, o fac atât de plăcută, încât nu o lași din mână, până nu o cetești întreagă.

2. *I. L. Caragiale, Teatru*, opere complete (Pr. 2 lei).

Cu bucurie vedem reunite într'un volum operele teatrale ale acestui maestru al literaturii române. Profund analist al sufletului îndurerat al țaranului în „Năpastă“; analist bogat în aprecierea caracterelor păturei sociale a „burgheziei ariviste“ din „Conu Leonida față cu reacțiunea“ și „D'ale Carnavalului“; humoristic hăciuitor prin aplicarea ridicolului la păcatele vieții moderne politice și sociale din Regatul român, cuprinse în „Scrisoarea perdută“ și hazlia „Noapte furtunoasă“. Și îi zicem: „Bine-ai venit!“, dorindu-i să devină, din rar ce a fost până acum, tot mai des oaspe, pela casele noastre.

Aviz și diletanților!

Puterea de a pătrunde în sufletul figurilor pe cari le crează și caracterizarea desăvârșită, vie sugestivă a aceloră, este în literatura noastră unică în felul său, la acest scriitor, a cărui profunditate de gândire poate fi asemănată eu a prozatorului rusesc Dostoievski.

Lucrările teatrale ale lui I. L. Caragiale poartă afară de nota vigoarei concepțiunii și o formă perfectă, o limbă aleasă și putere sugestivă.

3. *I. Slavici*, Nuvele, vol. II. O viață pierdută, Moara cu noroc, Norocul, Comoara. (Pr. 1.50 lei).

Cuprinde, acest al doilea volum, o nouă ediție a unor produse literare de mult așteptate. Căci, după știința noastră, minunatele povestiri „Nuvele din popor“ ale drăgălașului scriitor, ediția I, demult s'au epuizat. Puterea artistică alui *I. Slavici*, a profundului cunoscător al sufletului poporului și cumintelui îndrumător și sfătuitor al lui asupra rosturilor sale; îndemnarea scrierii fascinante a omului de bine, la frica lui Dumnezeu, vestitor al fericirii acelor, cari știu să-și împlinească datoria, ni-se prezintă în bucățile din acest volum (O viață pierdută, Norocul, Comoara) numai în parte, complectând frumoasele bucăți, senine, ca Popa Tanda, Scormon, ori Budulea Taichii din vol. I. Dar totuși, după părerea noastră, totuși în acest volum se cuprinde cea mai puternică, mai dramatică, zguduitoare novelă, cu caracter de roman: „Moara cu noroc“, care poate fi comparată, ca analiză sufletească a personajilor, cu operele marelui scriitor francez Flaubert.

Despre altă grupă de cărți apărute tot acum în editura *Minerva* — București, și pe cari le recomandăm și le vom recomanda cetitorilor cu toată căldura, vom referă în numărul viitor. (s).

CRONICA.

Moartea unei generoase donatoare. Văduva doamnă *Anastasia Tempea* născută Suciș, a încetat din viață în Budapesta și a fost înmormântată în cavoul familiar din Timișoara, pentru vecinica odihnă.

Născută dintr'o familie distinsă și purtând un nume distins și în urma căsătoriei, răposată, având o inimă de o nobleță rară și-a ridicat un monument mai trainic decât ori-ce mărire trecătoare, lăsând pe seama „Alumneului gr. or. rom. din Timișoara“ suma de 40.000 cor. pentru creșterea tinerimii școlare, în duhul bisericii noastre naționale.

La înmormântarea generoasei donatoare trecute la cele eterne a ținut panegiricul solemn P. On. D-n protopop Dr. Tr. Putici.

P. S. Sa D-l Episcop diecezan Ioan a adresat telegramă de condolență distinsului d-n Silviu Suciș, secretar ministerial, fratele decedatei.

Din partea familiei îndurerate, la a cărei jale ne asociăm, am primit necrologul, care sosindu-ne cu întârziare, numai în acest număr puteam să-l publicăm:

Silviu Suciș secretar ministerial în numele său și a subsemnaților cu inima frântă de durere anunță, că prea iubită sa soră, respective mătușă Văd. Anastasia Tempea născută Suciș după grele suferințe, în al 63-lea an al etății, în 18 Febr., la 3^{1/2} ore p. m. și-a dat nobilul ei suflet în mâinile Creatorului.

Prohodul s'a ținut după ritul gr. or. român în casa mortuală (Budapest, 1 ker., Vár, Üri-utca 52 szám) Joi la 20 Februarie la 3 ore p. m., iar funeriile s'au făcut în biserica gr. or. română din Fabricul Timișorii Vineri în 21 Februarie la 3 ore p. m., de unde rămășițele pământești ale defunctei s'au așezat spre eterna odihnă în cimiterul din Fabric, Calea Buziașului. Odihneasă în pace și fie-i memoria binecuvântată! Aurelia Porușiu născ. Jurma ca nepoată. Emil Porușiu, Silviu Suciș junior, Aurel Suciș, Ioan Iosif Suciș, ca nepoți.

Consistorul arhidiecezan diu Sibiu a numit protoprezviter al tractului Sibiu pe dl Dr. Ioan Stroiș protoprezviter al tractului Săliște.

Prelegere publică. Marți d. m. la 3 ore va ține dl *Kirch Ferenc* în sala mare a Seminarului, prelegere cu proiecțiuni, despre mătăsărie. On. public e invitat să asiste la interesanta prelegere.

Universitate română în Cernăuț. Cetim în „N. Fr. Presse“ dela 22 c.: „Ascultătorii români dela Universitate și dela toate școalele superioare din Viena au ținut Mercuri o mare adunare, care a fost foarte bine cercetată și la care dintre deputații bucovineni a luat parte dr. Onciul. În numărătoarele vorbiri s'a accentuat înainte de toate, că este neapărat de lipsă grabnica înființare a unei facultăți juridice cu limba de propunere română, mai departe s'a pretins de urgență o catedră pentru istoria română la facultatea filozofică dela Universitatea din Cernăuți. Adunarea a luat o rezoluție, în care studenții academici români din Viena reclamă realizarea justelor postulate naționale culturale române și roagă pe deputații români bucovineni să se întreprună pentru această realizare.“

Foia diecezană din Caransebeș publică în recentu-i număr concursul pentru catedra de științele pedagogice dela institutul ped. gr. or. rom. al diecezei Caransebeșului. E de prevăzut, că va fi ales harnicul și vrednicul profesor *N. Regman*, angajat de curând în mod provizor, la aceeași catedră. Dl *N. Regman* a dat suficiente dovezi și de pregătire și de vocațiune.

Logodnă. Dl Ioan Marta învățător în Șepreș a logodit pe domnișoara *Veturia Oașca* din Păncotă — felicitări.

Fondațiune de părăstas. Iuliu Chirilescu notar public regesc din Chișineu și sora domniei sale Maria soția demnului referent consistorial Gerasim Serb din Arad, a depus la epitropia parohială din Chitighaz o fondațiune de 600 coroane, ca din interesele acestui capital neatingabil să se oficieze în tot anul părăstas, în ziua de 8 Maiu st. n. pentru odihna sufletească a părinților lor. Fondațiunea aceasta, care se află depusă în libel la b. „Victoria“ s'a predat epitropiei parohiale de aici în ședința comit. parohial la 1/14 Februarie și s'a publicat pe lângă o alocuțiune, în sinodul parohial din 3/16 Februarie a. c. Fapta se laudă de sine, și nu așa avea de zis nimic. Dacă însă mai am să adaug cătră aceasta faptă creștinească ceva, este: exemplul frumos ce l'au dat — în acest timp de indiferențism religios — chiar indivizi cu o cultură morală superioară. Deci, în nmele credincioșilor de aici le mulțămesc fundatorilor. Să le fie spre sănătate, iar repositărilor lor părinți spre odihna sufletelor și fericirea vecinică. *Chitighaz, 8/21 Febr., 1908. Iosif Ioan Ardelean.*

Un semn îmbucurător, este, de sigur, faptul întâmplat în sinodul protopopesesc din Arad, ținut zilele acestea. S'au discutat adecă măsurile ce trebuie luate pentru susținerea școalelor. Tărani membri ai sinodului, într'un glas și cu o mare însuflețire s'au rostit pentru susținerea școalelor și astfel s'a și decis ca sinodul să se adreseze către Ven. Consistor și să-l roage ca să revină asupra tuturor cazurilor unde din neștiință poporul n'a primit să jertfească pentru școală, făcându-se un nou apel și lămurindu-se românii tuturor satelor. Asta dovedește, că între țărani nostri este adâncă dragostea pentru școală și spiritul de jertfă atât de mare, încât unde numai se va putea, vor fi susținute, din puterile proprii, toate școalele confesionale.

Cassă Rurală. În România s'a făcut o lege de înființarea unei „Case Rurale”. Casa rurală va fi o bancă mare, cu capital de 10 milioane lei (jumătate din această sumă o dă statul, jumătate particularii, dar numai Români), care va înlesni țăranilor români cumpărarea de pământ în loturi mici (câte 5—8 hectare) dela proprietari, cu prețuri convenabile.

Poșta Redacției.

Pr. David. Vin toate la rând. Salutare.

Cronică bibliografică.

Antologia Sanscrită, nr. 285, „Biblioteca pentru toți”, de poetul George Coșbuc. Este o culegere de traduceri în versuri din literatura indică: imnuri din „Rigveda” „Mahabarata” și din „Ramajana” marele poeme epice din limba sanscrită, apoi „Maxime și Proverbe” și o bucată din limba poporană (pacrit). Această culegere este precedată de o prefață, și urmată de note. Unele din aceste bucăți ca: Dasarta, Nala, celebre prin frumsețea lor, au fost publicate acum cât-va timp în „Convorbiri literare” acest număr al „Bibliotecei pentru toți”, îl recomandăm călduros cititorilor. Prețul este 30 bani, se află de vânzare la librăria Weisz és Klein în Arad.

„**Ecuba**” nr. 302 al „B. p. t.”, tragedie de Euripide tradusă în versuri de dl Eug. Dinescu, profesor. Ideea dlui Eug. Dinescu de a traduce această frumoasă tragedie a Shakespeareului antichității — în versuri foarte curgătoare și într-o frumoasă limbă românească — e cât se poate de bună, de oarece din cei trei mari poeți tragici greci Euripide e acela, care se apropie mai mult de realitate și redă adevăratul caracter al tragediei, ager observator al frii omenești până în adâncimile ei și îndeosebi al pasiunilor. Euripide ne produce o puternică emoție prin modul cum prezintă pe scenă turburarea simțurilor, anihilarea voinței prin pasiune, amețea fericirii inchipuite și urmată de căință ori disperarea, imaginea înfricoșată a rațiunii abătute sau distruse de nenorocire și mai ales caracterul, natura femeilor, pe cari ni-le prezintă pline de o rară gingășie. Dacă adăogăm și tablourile admirabile prin pateticul și adevărul lor și faptul că tragedia *Ecuba* arată prea marile suferințe ale reginei troiene cu acelaș nume, care în aceeași zi e silită să îngroape corpurile a doi copii ai săi morți în chip nefresc (rezumatul mai lung al piesei e în capul traducerei) ușor se poate înțelege că această dramă poate fi citită cu folos de oricare persoană iubitoare de literatură și că poate fi pusă fără nici un pericol și în mâinile tineretului.

Amicul Tinerimii V. 9. Febr. Foloasele cunoașterii limbilor străine. Buruiana prețioasă. Piatra trăsnetului. Familia. Povești despre inteligența animalelor (Viespi și Furnicile). Lăudăroșii. Simțământul gingășiei sau delicatețea. Joc, Ghicitoare, Aritmograf, Ghicitori și deslegări. Poșta Redacției.

Albina XI. 18. Febr. Activitatea societății „Steaua”. Starea agricolă a României la finea lui Ianuarie 1908. † D. C. Ollănescu. Fiul lui Penes-Curcanul (poezie). Copiii țăranilor de Sofia Nădejde. Lucrări agricole. Cronice. Informațiuni, Ilustrații și Glume, — material bogat și variat.

Concurs.

În urma ordinului Venerabilului Conzistor dela 14/27 Decembrie 1907 Nr. 7238/907 se scrie concurs pentru parohia de clasa I-a din Arad-Gaiu, protoprezbiteratul Aradului, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă Biserica și Școala, cu admiterea și a reflectanților cu calificatiune de clasa a II-a.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială cu intravilan și încât casa parohială se află în stare slabă aceea s'a hotărât a se repara. 2. În birul preotesc dela 170 numere de case o măsură de grâu, iar dela jileri câte 1 cor. 3. Stolele uzuat. 4. Intregirea dotației dela stat sub numirea de congruă conform calificatiunii alesului.

Reflectanții au a-și trimite recursurile ajustate conform Regulamentului în termenul prescriș, având a se prezenta înainte de alegere, în vre-o Duminecă, sau sârbătoare, în sf. biserică din Arad-Gaiu spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și predică.

Arad, la 1/14 Februarie 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Beleş* protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din **Jadani** (Zsadány) ppresb. Timișorii, com. Timiș se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Emolumentele anuale împreunate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 1000 coroane dela comuna bisericască; 2. cvartir cu 3 chilii, 1 culină, 1 cămară și grajd pentru vite, — și grădină intravilană de 800⁰; 3, dela comuna politică 100 cor pentru conducerea școalei agronomice cu adulții; 4, pentru conferință și adunarea generală 20 coroane; 5, dela înmormântări unde e poștit 1 cor.; 6, pentru conducerea și întruarea corului vocal în lunile de iarnă Decembrie și Ianuarie se dă alesului dela sf. biserică 1 jugher de pământ arător ca remunerație anuală, liber de dare, în preț de 50 coroane.

Comuna bisericască dă alesului cvinevenal satorit de lege numai după 5 ani de serviciu prestați în comună, și deci dela recurenți cere declarație în scris, ajustată la recurs, că de când își formează drept la cvinevenal?

Doritorii de a ocupa acest post vor avea a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic precum și în conducerea corului. Abilitatea de a conduce și instrua cor să se documenteze cu atestat la recurs.

Recursurile ajustate conform legii sunt a se prezenta în termen regulamentar P. O. Oficiu protoprezbiteral din Timișoara.

Dat din ședința com. par. ținută la 24 Ianuarie 1908.

Nicolae Vulpe
notarul com. par.

Valeriu Iacob
președintele com. par.

Cu consenzul ppresb.: *Dr. Tr. Putici* m. p. inspector de școale.

—□—

2—3

Pe baza decisului Vener. Conzistor de sub Nr. 198/1908, se publică din oficiu concurs pentru stațiunea învățătorescă dela școala cu clasele inferioare din **Chisindia**, cu termen de alegere de **30 zile** dela prima publicare.

Emplumentele sunt: 1. În bani 440 cor. 2. Folișinta unui intravilan și 9 jugere pământ arător și fanaș 80 cor. 3. 8 stângeni de lemn din care se va încălzi și școala 128 cor. 4. Conferință 20 cor. 5. Scripturistica 6 cor. 6. Venite cantonale 50 cor. Cvarțir se va edifica.

Cel ales va avea să provadă și cantoratul și școala de repetiție fără altă remunerație.

Reflectanți au să-și înainteze recursele ajustate regulamentar și adresate comit. par. din Chisindia, ofic. prezb. din Buteni (Buttyin) în timpul indicat, având a se prezenta în o Duminecă ori sârbătoare la sf. biserică spre a-și arăta dăstăritatea în cant și tipic.

Trăian I. Magier pprezv. insp. școl.

—□—

2—3 gr.

Licitațiune minuendă.

Pe baza concluzului Venerabilului Conzistor gr. or. rom. din Arad de dto 21 Septemvrie (4 Octomv.) 1907 Nr. 5223 ex. 1907, prin aceasta se publică concurs de licitațiune minuendă pentru renovarea sf. bis. gr. or. rom. din comuna **Beba vechie** pprezbiteratul B.-Comloșului, cu prețul de esclamară 4096 cor. și 60 fil. **pe ziua de 2/15 Martie** a. c. la orele 11 a. m. în localul școlii bătrâne din loc.

Licitanții au să depună ca vadin 10% adică 409 cor. și 66 fil. în număr sau în hârtii de valoare — din prețul de strigare. Preliminarul de spese, precum și condițiunile de renovare se pot vedea la oficiul parohial gr. or. român din loc. Comuna bisericăscă își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător sau reflectant, în care va avea mai multă încredere. Întreprinzătorul nu are dreptul de a pretinde diurne ori viatic și spese de călătorie. Contractul închiat pentru întreprinzător va fi valabil ndată după subscriere, iar pentru comuna bisericăscă numai după aprobarea Ven. Conzistor diecezan.

Beba-vechie, la 23 Ianuarie (5 Febr.) 1908.
Pentru comuna bisericăscă din loc.

D. Blaga,
paroch gr. or. rom
3—3

În conformitate cu concluzul Ven. Conzistor diecezan din Arad, pe baza planului și proiectelor de spese aprobate cu Nr. 2701/1907 se escrie concursul de licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a sfintei biserici gr. or. rom. din comuna **Apateu** (pprezbiteratul B.-Ineului) cu prețul de esclamară peste tot în sumă de 37261 coroane 35 fileri. Licitațiunea se va ține în Apateu **pe ziua de 17 Februarie** (1 Martie) la orele 1 a. m. în localitatea școlii din loc.

Licitanții au să depună cu începerea licitațiunii vadiu 10% din prețul de esclamară adică: 3726 cor. 10 fil. în număr sau în hârtii de valoare acceptabile. Planul proiectului de spese și condițiunile de licitație se pot vedea la oficiul parohial din Apateu.

Comuna bisericăscă își rezervă dreptul de a angaja pe acel întreprinzător dintre reflectanți în care va avea încredere mai mare.

Licitanții nu au dreptul de a pretinde nici un fel de spese pentru participarea la licitațiune.

Apateu, la 24 Ian. 6 Febr. 1908.

Atanasie Popescu,
pres. com. par.

—□—

3—3

Tiparul și editura tipografiei diecezane din Arad. — Redactor responsabil: Roman R. Ciorogariu.

In Tipografia Diecezană au apărut și se află de vânzare următoarele
compozițiuni muzicale:

Cântări bisericesti pentru slujbe ocazionale din Molitvelnis (Evhologiu) ș. a., arangiate pe note de *Trifon Lugoianu*, profesor de muzică și cântare. — Prețul **8 cor.**

De ducă... Cor bărbătesc pe motiv popular de *Trifon Lugoianu*. — Prețul **1 coroană.**

Negruța cor mixt cu soli de *Ioan Vidu*. — rețul cor. **1'50.**

Coasa Melodie populară. Prelucrare și armonisare de *Ioan Vidu*. — Prețul **60 fileri.**

Lugoiana pentru o voce și pian de *Ioan Vidu*. — Prețul **1 coroană 50 fileri.**

Tipografia diecezană

ARAD, Strada Batthyány Nrul 2.

Compactor român în Arad

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt

tot soiul de lucrări, atingătoare de această branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.